

Handlingsplan i forhold til rusproblematikk blant studenter ved Høgskolen i Finnmark

2006 - 2008

Innhold:

1.	Bakgrunn	Side	3
2.	Status på området studenter og rus.	Side	3
3.	Forebygging:	Side	4
	3.1 Generelt	Side	4
	3.2 Primærforebygging	Side	4
	3.3 Sekundærforebygging	Side	5
4.	Rusmiddelpolitisk plattform	Side	5
5.	Rutinebeskrivelse	Side	6
	5.1 I faglige situasjoner	Side	6
	5.2 I praksis	Side	7
	5.3 I bomiljøet	Side	8
	5.4 Sosiale arenaer	Side	9
6.	Allianser	Side	9

1. Bakgrunn.

Styret for Høgskolen i Finnmark vedtok 7. mai 2002 "Handlingsplan mot RUS for Høgskolen og Studentsamskipnaden i Finnmark 2002 – 2006. Dette er en plan som retter seg mot studentene.

Planen skal nå revideres. Det har skjedd relativt store endringer med hensyn til lov, forskrifter, organisatoriske endringer i både skole og samskipnad, og ikke minst det faktum at alle høyere læresteder er pålagt å ha et læringsmiljøutvalg som skal overvåke både institusjonens og samskipnadens tjenester overfor studentene.

I løpet av de fire årene som er gått siden den første planen ble vedtatt, har det fra tid til annen dukket opp saker på dette området som har krevd handling fra medstudenter og ansatte i de to organisasjonene. Tilbakemeldinger har gått på at det har vært bra å ha en mal å gå etter, sjøl om hver sak må håndteres individuelt.

2. Status på området studenter og rus.

På oppdrag fra Forbundet Mot Rusgift, med støtte fra helsedirektoratet, ble det i 2005 gjennomført en kvalitativ studie angående studenters vaner og holdninger i forhold til rusgifter. Studiens målgruppe var studenter som trolig vil komme bort i rusproblematikk i sine senere yrker (sosionom, jus, sykepleier og medisin). Det ble videre valgt 5 ulike geografiske områder (Oslo, Bergen, Trondheim, Tromsø og Alta). Studien viser kort fortalt at studenter vet lite om dette feltet, de drikker helst øl, og de gjør det ukentlig.

En tendens ser ut til å være økt blandingsbruk, d.v.s. at alkohol nytes sammen med andre stoffer.

Studenter har et liberalt syn på hasj, men når det gjelder andre illegale stoffer, er studenter lite representert, sammenlignet med annen ungdom.

Sterkt fokus på kroppsbygging/kroppsfixering er en trend i tiden. Mange faller for fristelsen til å bruke ulovlige stimulerende midler eller muskeloppbyggende stoffer.

Problemer knyttet til rus er stigende blant unge jenter – også studentjenter.

Imidlertid er det grunn til å merke seg at en meget høy prosent av studentene selv mener at omgang med rusmidler (primært alkohol), har altfor stor plass i det sosiale liv blant studentene. Alternative samværsformer etterlyses.

Det er også grunn til å merke seg at mange studenter ønsker mer informasjon om rusmidler/dopingmidler, konsekvenser og skadevirkninger.

3. Forebygging:

3.1 Generelt:

På samme måte som arbeidsplassen er en viktig forebyggende arena for de som er i arbeid, er det å håpe at studiemiljøet ved Høgskolen og Studentsamskipnaden i Finnmark, kan være en viktig rusforebyggende arena for nåværende og fremtidige studenter. Studier skal jo være **utdannende og dannende i forhold til et fremtidig arbeidsliv.**

På samme måte som en bedriftskultur virker styrende og retningsgivende på de ansatte, er det grunn til å tro at en ledelses-, og læringsmiljøforankret ruspolitikk, samt resolutt og konsekvent håndtering av uheldige episoder, på sikt vil ha virkning i forhold til å forebygge rusproblemer blant studenter.

Informasjon og kunnskap er viktig for det forebyggende arbeidet. Dette gjelder både studenter og ansatte. Ikke minst gjelder det de som har et definert ansvar i denne planen. Det motsatte er å ikke se, ikke handle, eller enda verre, **å dekke over. Dette er usolidarisk, det er å gjøre en student eller en studiekamerat en "bjørnetjeneste".**

Å bry seg = å bry seg om!

3.2. Primærforebygging:

Dette er tiltak som rettes inn mot **alle**, som for eksempel:

- Det å utarbeide og vedta en rusmiddelpolitikk og en handlingsplan. Læringsmiljøutvalget skal overvåke at dette blir gjort, og være høringsinstans.
- Det å gi generell informasjon om rusmidler og konsekvenser. Det kan gjøres i klasse i forbindelse med introduksjonsuka. Profesjonsstudier kan tematisere dette i undervisning, og Spif og Studentersamfunnet skal ta tak i dette overfor sine medlemmer.
- Første august 2006 trådte en **ny skikkethetsforskrift** i kraft. I tillegg til lærerutdanningene gjelder den nye forskriften også helse og sosialutdanninger. Ved Høgskolen i Finnmark gjelder dette: Barnevernspedagogutdanning, sosionomutdanning, og sykepleierutdanning. I forskriften heter det: "*Ved studiestart skal institusjonen sørge for at alle studentene får informasjon om skikkethetsvurderingen og hva den innebærer*".
- Det å "sosialisere" nye studenter og nye medarbeidere inn i en kultur som har et bevisst forhold til rus og doping. Fadder og husvertordning er viktig i denne sammenheng. Det samme gjelder studenter som jobber på kroa. HIF og SIF kan sikre at alle nyansatte fortløpende gjøres kjent med hvilken ruspolitikk og kjøreregler som gjelder for henholdsvis ansatte og studenter.

Situasjon	Handling	Ansvar
Sørge for at HIF og SIF har en rusmiddelpolitikk og en oppdatert handlingsplan	Utarbeide, vedta og revidere jevnlig	Direktør HIF Direktør SIF LMU
Sørge for informasjon til studenter og ansatte	Sørge for at det utarbeides skriftlig og nettbasert informasjon. Pålegge ansatte å gi muntlig informasjon	Direktør HIF Direktør SIF
Mottak av nye studenter og nytilsatte i begge organisasjoner	Sørge for at de som står for introduksjonsprogrammer, studenter og ansatte, forholder seg til vedtatte kjøreregler og forskrifter	Studiedirektør HIF Faddere Boligleder SIF Husverter Kroleder SIF

3.3. Sekundærforebygging:

Overalt vil det være noen få som har en risikofylt bruk av rusmidler. Her har alle (studenter så vel som ansatte) et ansvar for å synliggjøre dette for vedkommende, for at vedkommende skal få et mer bevisst forhold til egne vaner/uvaner knyttet til rus.

Det er et faktum at det som regel er medstudenter og medbeboere som først registrer risikoadferd, og som må støttes i å ta dette opp med vedkommende.

Rådgivning og tidlig intervensjon er viktige stikkord her. **Det er også viktig å inkludere i stedet for å ekskludere. Det er en utfordring å finne frem til fornuftig grensesetting, samtidig som en har forståelse for at en som har problematferd i forhold til rus, trenger fellesskapet mer enn noen annen.**

”Student AKAN” vurderes opprettet i løpet av planperioden.

Situasjon	Handling	Ansvar	Når
Studenter ser at medstudenter har risikoadferd i forhold til rus.	Ta dette opp med vedkommende og pek på konsekvenser	Alle Tillitsvalgte Husverter Faddere	Kontinuerlig
Studenter mener læringsmiljøet forringes av at altfor mange studenter har risikoadferd i forhold til rus.	En slik problemstilling skal tas opp der det kan fattes beslutninger som kan bedre situasjonen	Tillitsvalgte Husverter Ansatte og frivillige på kroa.	Kontinuerlig

4. Rusmiddelpolitisk plattform:

Følgende ”kjøreregler” gjelder for studenter ved Høgskolen i Finnmark.

- **Synlig beruselse eller klare indikasjoner på omgang med rusmidler i faglige situasjoner tolereres ikke. Dette gjelder også medikamenter som gir rus, eller ulovlige dopingmidler, brukt i forbindelse med idrett eller kroppsbygging.**
- **Ovenstående gjelder i skjerpene retning når studentene er ute i praksis. I tillegg må studentene sette seg inn i hvilke lover som regulerer pliktmessig avhold i forhold til det aktuelle praksissted, samt AKAN-, og HMS-retningslinjer.**
- **Omgang med illegale stoffer i skolens eller samskipnadens lokaler tolereres ikke. På skolen gjelder også dette alkohol.**
- **Alle, både studenter og ansatte, har plikt til å si fra til de som ikke forholder seg til kjørereglene og eller til de som i denne planen er tillagt særskilt ansvar.**
- **I forbindelse med obligatoriske ekskursjoner med overnatting er det glidende overgang mellom fritid og det som ovenfor beskrives som ”faglige situasjoner”. Det er all grunn til å vurdere om rus hører med i slike sammenhenger.**

5. Rutinebeskrivelse.

5.1 I faglige situasjoner:

Merkbart ruset i faglige situasjoner, eller hangover som reduserer faglig yteevne.	Den som oppdager det påtaler det overfor vedkommende, og ber vedkommende gå hjem. De fleste vil i slike situasjoner lure på om de ser/kjenner riktig. Ikke lur, men spør!! Et spørsmål er også en handling som gir vedkommende et signal. Snakk ikke om, men til vedkommende.	Alle , ansatte så vel som medstudenter.
Ovenfor nevnte situasjon gjentar seg	Fagansatt snakker med studieleder som vurderer om det er grunnlag for å innkalle studenten til samtale, eller om situasjonen er slik at studenten skal gis en skriftlig advarsel. Allerede nå bør det anbefales en kontakt med sosialrådgiver.	Fagansatt Studieleder
En student uteblir fra situasjoner med tilstedeværelsesplikt uten noen form for beskjed eller forklaring.	Studenten innkalles til samtale (her vil det være behov for lokale varianter etter hvilket studium studenten går på). Noen studier opererer med prosentvis tilstedeværelse, andre absolutt. Hensikt: • Avdekke grunn til fraværet. • Informere om konsekvenser • Henvise til hjelp.	Studieleder Sosialrådgiver
Ønske om stadige utsettelse i forbindelse med arbeidskrav (her må det presiseres at dette kan ha mange årsaker, bare noen ganger skyldes det problemer i forhold til rus).	Spør etter årsak. Har du mistanke om at dette har sin rot i rusproblemer, spør!! Selv om du får en benekting, som du sannsynligvis gjør, gir du et signal ved å spørre. Vær restriktiv med utsettelse. Motiver vedkommende til å søke hjelp.	Fagansatte Studieleder
Unormale endringer i idrettsprestasjoner/kroppsfiksering/kroppbygging, som gir grunnlag for å mistenke vedkommende for bruk av dopingmidler.	Samme oppskrift som over. Forsøk å få din mistanke bekreftet/avkreftet ved å spørre, og ved å tilby vedkommende å avlegge frivillig dopingprøve. Samtidig gir det innfallsvinkel i forhold til å gi saklig informasjon om konsekvenser. Informere om sosialrådgiver eller andre hjelpeinstanser, og bistå eventuelt vedkommende i å ta kontakt.	Fagansatte Studieleder Sosialrådgiver

Det viser seg at vi har å gjøre med en rusmiddel-avhengig student.	Følgende må vurderes: • Fortsette studier på betingelse av kursendring kombinert med hjelp. • Sykemelding kombinert med hjelp. • Permisjon kombinert med hjelp. • Veiledning ut av studiet. • Utvisning. • Reise sak i forhold til skikkethetsvurdering Det er viktig å ikke være unnfallende, men stille konkrete krav til vedkommende.	Studieleder Dekan Studiesjef Sosialrådgiver

Kommentarer:

Ovenstående er **handlingsrutiner i faglige situasjoner**. Handlingsrutiner må til for å kunne håndheve "kjørereglene". Regler som ikke håndheves, er verdiløse. Det må imidlertid presiseres at hver enkelt sak må finne sin løsning. Det finnes også taus kunnskap. Ved å dele erfaringer, kan vi stadig forbedre praksis på et vanskelig område.

5.2 I praksis:

Situasjon	Handling/Rutine	Ansvar
• Studenten kommer i bakrus på jobb. • Studenten kommer stadig for sent(kan ha mange årsaker).	Slike ting må det øyeblikkelig tas tak i, og praksisstedets regler følges	Alle på praksisstedet. Praksislærer/veileder
Ovennevnte situasjoner gjentar seg	Saken drøftes med skolen. Det vurderes om vedkommende trenger hjelp og oppfølging, eventuelt om praksis skal avbrytes.	Praksislærer/veileder Studieleder Sosialkonsulent
Studenten kommer ruset på jobb	Praksisstedets leder varsles umiddelbart. Studenten tas ut av tjeneste, og innkalles til samtale. Vedkommende får tilbud om å avgi urinprøve/blodprøve. Avviksmelding sendes skolen	Leder på praksisstedet Praksislærer/veileder Studieleder/Dekan Studiedirektør Sosialrådgiver

Kommentarer:

Ovenstående er eksempler på situasjoner som kan oppstå i forbindelse med praksisavvikling. Det presiseres at slike saker ikke har fasitsvar, og at hver sak må finne sin løsning. Det kan like gjerne være praksisstedets rutiner som svikter. Imidlertid er praksis obligatoriske deler av noen studier, og fritar derfor ikke skolen og den enkelte student for ansvar.

Konsekvenspedagogisk tenkning og ansvar både for studentene og praksisfeltets brukere, må ligge til grunn for de handlinger som velges.

5.3. I bomiljøet:

Situasjon	Handling/rutine	Ansvar
Observasjoner som tyder på brudd på kontrakt med bilag når det gjelder rus, registrert av • medbeboere • husverter • Sif's ansatte.	Medbeboere tar sin mistanke opp med vedkommende. Eventuelt sier fra om at det ved gjentakelse vil bli levert inn skriftlig klage til SIF. Alle beboere kan også formidle observasjoner direkte til politiet. Husverter skal være støttende overfor beboere i det å ta ting opp, og eventuelt levere klage. De har også ansvar for på sjølstendig grunnlag å ta saken opp med SIF, og eventuelt formidle tips og bekymringer til politiet. Ansattes observasjoner loggføres, og ved gjentakelse diskuteres saken med husvert.	Boligleder Boligkonsulent Sosialrådgiver Husverter
Ovenstående har et visst omfang, og det kan se ut for at det holder på å utvikle seg uønsket trafikk.	Politiet varsles i den hensikt å forebygge. Det må vurderes om Securitas skal intensivere sin patruljering. Politiet informeres.	Boligleder
Beboere melder fra til SIF at de er engstelig for navngitt person i ruspåvirket tilstand (gjelder både alkohol og illegale stoffer).	Politiet varsles der og da. Ingen skal føle seg truet der de bor uten å reagere. SIF varsles. Vanlig prosedyre iverksettes.	Boligleder Boligsekretær
Det er på det rene at beboer har rusproblemer.	Vedkommende må motiveres til å søke hjelp.	Sosialrådgiver

Kommentarer:

Alkoholrus er fortsatt hyppigst forekommende i SIF's bomiljøer. Erfaring viser at når det lages regler, og disse praktiseres konsekvent, kombinert med god informasjon både om fakta og konsekvenser, velger de fleste å forholde seg til reglene.

Grunnen til at ovenstående eksempler i størst grad tar utgangspunkt i illegal rus, er at Norsk lov definerer at besittelse/salg og bruk av illegale stoffer, ikke bare er et privat, men et offentlig anliggende. Interne regler og rutiner skal derfor støtte opp under norsk lovgivning.

Vi er inne i en liberaliseringsbølge, som forsøker å gjøre all omgang med rus til en privatsak. Denne bølgen stimulerer vi alle ved å forholde oss passiv. Vi kan imidlertid gjøre noe med denne trenden ved å være mer oppsøkende, spørrende og informerende. På denne måten bidrar vi til å gjøre vedkommende som ruser seg synlig for seg selv, og dermed bedre i stand til å foreta valg. **Dette gjelder misbruk av alle typer rusmidler: alkohol, medisiner, narkotiske stoffer og dopingmidler.**

5.4. Sosiale arenaer:

Det drives ikke lenger studentkro på skolens område. Fremtidige sosiale arenaer for studenter vil i fremtiden være en del av det sosiale liv i vertskommunene Alta og Hammerfest. I Alta finnes det kro som drives på kommersiell basis, og er tilbud til både studenter og andre. P.t. er dette eneste utested som har 18 års aldersgrense. Kroa drives som eget selskap, men studentene legger ned stor frivillig innsats i tilbudet.

Studenthuset i Kunnskapsparken vil være ferdig i 2007.

I Hammerfest er det inngått studentavtale med utested i byen.

Uansett hvilke sosiale tilbud studentene har tilgang til, er disse arenaene en del av studentenes læringsmiljø. Utdanningsinstitusjon, studentsamskipnad og vertskommune har et felles ansvar for å legge til rette for at slike tilbud finnes. Det er grunn til å påpeke at dersom disse tre parter ønsker å legge til rette for forebyggende aktiviteter, er det helt nødvendig at slike ønsker etterfølges av bevilgninger.

6. Allianser.

Det er viktig å bygge allianser. De viktigste alliansepartnere bør være **vertskommunene** både når det gjelder forebygging og behandling.

Andre viktige samarbeidspartnere er:

- Politiet.
- Securitas
- Andre høyere læresteder.
- Rusmiddeldirektoratet.
- AKAN.
- Antidoping Norge.

Alta, 6.november 2006.